

GIỚI THIỆU SÁCH**VỀ TÔN GIÁO VÀ TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM****<Tập thể tác giả. Nxb CTQG, Hà Nội 2004, 578 tr>**

Cuốn “Về tôn giáo và tôn giáo ở Việt Nam” tập hợp chọn lọc các bài viết nghiên cứu về tôn giáo của tập thể các tác giả đã được đăng tải trên *Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo* từ năm 1999 đến năm 2002. Nội dung sách gồm 2 phần:

Phần 1: Tôn giáo - Vấn đề lí luận

Phần 2: Về các tôn giáo ở Việt Nam.

Trong *phần 1 của cuốn sách* bao gồm 10 bài viết về các vấn đề lí luận tôn giáo, xã hội học tôn giáo... được sắp xếp một cách có hệ thống đi từ những khái niệm cơ bản, những thuật ngữ thường được dùng trong nghiên cứu tôn giáo; sự phát triển của tôn giáo qua lịch sử của nhân loại; các nhà kinh điển triết học nói về tôn giáo; những cải cách và đổi mới của tôn giáo trong xã hội phương Đông thời Cận - Hiện đại; Max Weber và quan điểm của một số học giả phương Tây về vai trò của Phật giáo trong xã hội phương Đông; Đạo giáo và các hiện tượng tôn giáo mới.

Bất cứ một sự vật, hiện tượng nào, khi nghiên cứu bao giờ chúng ta cũng đi từ những khái niệm cơ bản nhất của chúng. Với mục đích đó, trong phần đầu của cuốn sách đã giới thiệu bài viết của Gs. Claude Langlois với nhan đề: Khái niệm và ngôn từ dùng trong tôn giáo. Với những suy nghĩ và hiểu biết của mình về đạo Công giáo, tác giả nêu lên khái niệm và đặc trưng của tôn giáo; những ngôn từ dùng trong và ngoài tôn giáo, chủ yếu là Công giáo.

Sự phát triển của tôn giáo luôn đi đôi với sự phát triển của xã hội loài người. Diễn trình lịch sử tôn giáo được thể hiện qua các thời kì, bắt đầu từ thời kì xã hội loài người xuất hiện, xã hội loài người bước vào ngưỡng cửa của văn minh, các quốc gia dân tộc được hình thành; rồi thời kì xuất hiện các đế chế xuyên quốc gia của từng khu vực; thời kì xã hội công nghiệp xuất hiện, và thời nay, thế giới đang bắt đầu tiến triển theo xu hướng toàn cầu hóa. Chúng ta cũng sẽ thấy được sự phát triển của tôn giáo dưới góc độ xã hội học qua một số bài viết trong cuốn sách. Qua đó thấy được tính ổn định và hiện trạng của bất cứ tôn giáo nào cũng phải được đảm bảo bởi sự cố định hóa và mô thức hóa của các yếu tố cấu thành bản thân tôn giáo. Thể chế hóa của tôn giáo - theo quan niệm của xã hội học tôn giáo - thể hiện qua cố định hóa nghi thức sùng bái, quan niệm hóa đối tượng tự nhiên và ổn định hóa cơ cấu tổ chức.

Vấn đề cải cách và đổi mới của tôn giáo trong xã hội phương Đông thời Cận - Hiện đại cũng được đề cập trong phần này. Sự đổi mới các quan niệm tôn giáo của các nhà tư tưởng tôn giáo trong quá trình chuyển biến sâu sắc về kinh tế - chính trị của xã hội phương Đông thời Cận - Hiện đại như đổi mới về các lễ nghi tôn giáo; đổi mới các quan niệm về đấng tối cao và các thần thánh; đổi mới các quan niệm về lối sống trong đời sống tôn giáo; đổi mới quan niệm tôn giáo trong hệ tư tưởng; đổi mới quan niệm về bình đẳng và công bằng xã hội.

Một trong những băn khoăn, lo ngại của đông đảo quần chúng về sự xuất hiện của các “phong trào tôn giáo mới” trong những năm gần đây cũng được cuốn sách đề cập tới. Trước những thực thể tôn giáo và xã hội mới mẻ này, ngày càng nảy sinh nhiều vấn đề cần phải nghiên cứu, phân tích, giải mã. Để hướng tới một cái nhìn có tính phương pháp luận khi xem xét, ứng xử với hiện tượng này, tác giả bài viết đã phân tích những nghiên cứu của các học giả nước ngoài và một số thực tiễn về hiện tượng này, qua đó có những ứng xử phù hợp với hiện tượng tôn giáo mới ở nước ta.

Phần 2 của cuốn sách gồm 17 bài viết trình bày về các tôn giáo ở Việt Nam, chính sách tự do tín ngưỡng tôn giáo, cụ thể: Phật giáo, Công giáo, Tin Lành, Cao Đài, Hồi giáo, đạo Mẫu, Tứ Ân Hiếu Nghĩa, tín ngưỡng tôn giáo người Chăm, v.v... Trước hết, cuốn sách đề cập tới vấn đề Quốc đạo ở Việt Nam. Tác giả bài viết phân tích theo từng thời kì lịch sử như ở thời Lý, Phật giáo được nhân dân sùng bái mạnh, nhưng chưa đủ trở thành Quốc đạo. Sau này có nhiều tôn giáo khác đã du nhập vào nước ta, đó là Nho giáo, Đạo giáo, Công giáo, Hồi giáo, v.v... nhưng có một nghi thức cúng giỗ ông bà cha mẹ trong ngày tết, lễ mà toàn thể nhân dân ta ai cũng thực hiện. Nó đã đi sâu vào trong tâm thức của người Việt xưa và nay. Nhiều năm trở lại đây, ngày giỗ Tổ Hùng Vương đã được Nhà nước ta coi trọng và coi đây là ngày quốc lễ. Tác giả đặt vấn đề một đạo được xây dựng trên cơ sở niềm tin, sùng bái, có nội dung, điều răn cụ thể, có các nghi thức hành lễ hẳn hoi liệu có thể gọi là Quốc đạo được chăng?

Tiếp đến cuốn sách giới thiệu các tôn giáo cụ thể ở nước ta, những đặc trưng, hoạt động, tổ chức, và tên gọi của chúng. Trước tiên là về Phật giáo. Cho đến nay, vẫn còn nhiều văn bản cho rằng Phật giáo Việt Nam thuộc Bắc tông (Bắc truyền), nhưng ở đây, tác giả bài viết chứng minh rằng Phật giáo Việt Nam thuộc Nam truyền, trực tiếp từ Ấn Độ qua đường hàng hải quốc tế Tây - Đông, sau đó lại ngược lên Giang Nam hội ngộ với dòng Bắc truyền. Những năm đầu của thế kỉ XX, phong trào Chấn hưng Phật giáo là một sự kiện lớn trong lịch sử tư tưởng Phật giáo Việt Nam, điều đó được tác giả phân tích qua hai mặt: Mặt lí luận với nội dung phong phú, luận chứng chặt chẽ. Mặt niềm tin, vừa tin tưởng ở tín điều trong giáo lí, vừa tin ở năng lực chủ quan của con người. Phong trào Chấn hưng Phật giáo ở đầu thế kỉ XX không phải chỉ có mục tiêu là chấn chỉnh tổ chức, chấn chỉnh tín ngưỡng Phật giáo, làm cho nó thích hợp với xã hội đương thời, đồng thời nâng cao nhận thức đối với giáo lí, nâng cao tư duy - lí luận của phật tử, nâng cao sự hiểu biết của con người lúc bấy giờ đối với Phật giáo.

Về Công giáo, các tác giả bắt đầu từ tên gọi đạo Thiên Chúa ở Việt Nam, đến việc trình bày về tổ chức xứ đạo, họ đạo của Công giáo ở Miền Bắc (từ thế kỉ XVII đến đầu thế kỉ XX), về sự hội nhập văn hóa dân tộc của Công giáo Việt Nam. Về tên gọi, theo tác giả bài viết, ban đầu khi đạo Thiên

Chúa được truyền vào Việt Nam nó được gọi là Hoa Lang đạo - tôn giáo do người trẻ (Lang) tới đây bán một loại vải hoa (Hoa) truyền giảng, nhưng tên thật đó là đạo Thánh Đức Chúa Trời - còn tên gọi hiện nay là đạo Công giáo. Vấn đề hội nhập văn hóa dân tộc của Công giáo rất đa dạng và phong phú. Đó là sự hội nhập giữa những người khác đạo cùng làng, cùng họ; việc thờ cúng tổ tiên của giáo dân; nghi lễ và lối sống của đạo Công giáo; sự hội nhập trong kiến trúc, mỹ thuật, nghệ thuật, v.v... Sự hội nhập đó, bước đầu đánh dấu một quá trình Việt hóa đạo, từ đó có những đóng góp nhất định vào nền văn hóa Việt Nam.

Đối với đạo Tin Lành, tác giả trình bày về nguồn gốc và sự xuất hiện tên gọi đạo Tin Lành tại Việt Nam, về thuật ngữ Tin Lành, lịch sử đạo Tin Lành ở trên thế giới và Việt Nam. Từ khi đạo Tin Lành có mặt tại Việt Nam (từ năm 1911 - tại Đà Nẵng) đến nay Tin Lành đã có những ảnh hưởng nhất định đến văn hóa truyền thống và tôn giáo tại Việt Nam và ngược lại, văn hóa truyền thống và tín ngưỡng bản địa cũng tác động tới cộng đồng Tin Lành Việt Nam.

Cuốn sách cũng cung cấp cho người đọc những hiểu biết về Tịnh Độ Cư Sĩ Phật hội Việt Nam; Những nét đặc trưng trong sinh hoạt tôn giáo của đạo Tứ Ân Hiếu Nghĩa; Về Cao Đài Minh Chơn đạo; Tục thờ Nữ thần, thờ Mẫu, v.v...

Cuối cùng cuốn sách giới thiệu về sự hình thành cộng đồng Islam Việt Nam trong quá trình hội nhập, giao lưu và phát triển. Bản sắc văn hóa Islam ở Việt Nam mà cụ thể là văn hóa dân tộc Chăm vốn có nét tương đồng với nhiều dân tộc ở Việt Nam. Chính các yếu tố đó đã giúp cho cộng đồng Islam Việt Nam sớm hội nhập một cách thuận lợi vào cộng đồng các dân tộc Việt Nam.

Tóm lại, với gần 600 trang, Ban Biên tập đã chọn lọc và sắp xếp có hệ thống, rất thuận lợi cho bạn đọc nghiên cứu những vấn đề mà mình quan tâm. Đây là lần đầu tiên, Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo cùng với Nhà xuất bản Chính trị Quốc gia in sách loại này.

Với sự cổ vũ và đóng góp ý kiến của bạn đọc, hi vọng các tập sách tiếp theo sẽ đáp ứng ngày một tốt hơn nhu cầu tìm hiểu và nghiên cứu tôn giáo trong xã hội hiện nay.

NGUYỄN THỊ QUẾ HƯƠNG
Viện Nghiên cứu Tôn giáo

THÔNG BÁO SÁCH MỚI

Toà soạn Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo hiện đang phát hành cuốn: **VỀ TÔN GIÁO VÀ TÔN GIÁO Ở VIỆT NAM**. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội 2004. 578 trang.

Giá: 70.000đ/cuốn

Hình thức thanh toán: Thanh toán trực tiếp tại Toà soạn hoặc chuyển tiền qua bưu điện.

Bạn đọc có nhu cầu xin liên hệ:

Tạp chí Nghiên cứu Tôn giáo, 27-Trần Xuân Soạn, Hà Nội

Điện thoại: 04.9784864 - 9784870